

Werkplan 2018

Versie: 31 oktober 2017

Voorwoord

Het was deze zomer precies vijfenveertig jaar geleden dat de Brabantse Milieufederatie werd opgericht. In die tijd is het Brabantse landschap enorm gewijzigd. Steden zijn gegroeid, agrarische bedrijven werden groter en minder talrijk en de structuur van het cultuurlandschap is ingrijpend veranderd. Tegelijk kreeg de bescherming van natuur, het behoud van waardevolle landschappen en het streven naar een meer duurzame samenleving langzaam meer aandacht op de politieke agenda.

In die vijfenveertig jaar stond de Brabantse Milieufederatie als koepelorganisatie pal naast lokale milieugroeperingen, natuurorganisaties en belangengroepen om samen op te komen voor natuur, landschap en duurzaamheid. Daarbij stonden we regelmatig lijnrecht tegenover bedrijven, agrariërs of de overheid, die in hun plannen onvoldoende rekening hielden met de belangen die de BMF beschermt. De BMF werd echter ook steeds meer een partij die aan bestuurlijke tafels werd uitgenodigd om mee te denken over toekomstige ontwikkelingen. Om zo niet achteraf, maar al tijdens ontwerpprocessen haar inbreng te kunnen leveren.

Tijden veranderen. In plaats van tegenover elkaar te staan, zoeken partijen elkaar steeds vaker op om samen te werken aan een duurzame ontwikkeling. Dat de BMF in meerdere projecten samenwerkt met een organisatie als de ZLTO, is voor sommigen moeilijk voor te stellen, maar toch echt waar. Net zoals we ook gesprekspartner zijn van een Brabants bedrijf dat bezig is met forse uitbreidingsplannen.

In de huidige tijd is steeds vaker niet de strijd, maar juist de samenwerking het instrument om doelen te bereiken. Met het aangaan van partnerschappen, ook met onverwachte partijen, kan maximale maatschappelijke meerwaarde gerealiseerd worden. Het is een mooie uitdaging voor de BMF om met die dynamiek mee te veranderen. En het is een mooie uitdaging voor mij, als nieuwe directeur, om samen met de medewerkers aan die ontwikkeling vorm te geven.

Met hartelijke groet,

Selçuk Akinci

Inhoud

1.	BMF werkkaders en leeswijzer	4
1.1	BMF-missie, visie en randvoorwaarden voor duurzame ontwikkeling.....	4
1.1.1	BMF-missie.....	4
1.1.2	Visie.....	4
1.1.3	Randvoorwaarden voor duurzame ontwikkeling.....	4
1.2	Speerpunten, werkvelden	5
1.2.1	Speerpunten	5
1.2.2	Werkvelden.....	6
1.2.3	Relatie BMF-beleidsplan 2016-2020 en werkplan 2018	6
1.2.4	Inhoudelijke organisatiestructuur	6
1.3	Werkwijze	6
1.3.1	Kernprocessen BMF	6
1.3.2	Activiteiten en doelgroepen.....	7
1.4	Leeswijzer.....	7
2.	Agenda activiteiten Brabantse Milieufederatie 2018	8
2.1	Cluster Natuurlijk Kapitaal.....	8
2.1.1	Doelstellingen 2016-2020 uit het BMF-beleidsplan	8
2.1.2	Natuur, landschap en biodiversiteit	8
2.1.3	Ruimte en water.....	10
2.2	Landbouw en voedsel.....	11
2.2.1	Doelstellingen 2016-2020 uit het BMF beleidsplan	11
2.2.2	Druk op het bestaande regime.....	11
2.2.3	Bevorderen niches.....	12
2.3	Energie	13
2.3.1	Doelstellingen 2016-2020 uit het BMF-beleidsplan	13
2.3.2	Aanjagen energietransitieproces.....	13
2.3.3	Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding	14
2.4	Mobiliteit	15
2.4.1	Doelstellingen 2016-2020 uit het BMF-beleidsplan	15
2.4.2	Planvorming infrastructuur en daaraan verwante (ruimtelijke) planvorming.....	15
2.4.3	Luchthavens en vliegverkeer	16
2.5	Circulaire Economie.....	16
2.6	Clusteroverstijgende projecten.....	17
2.6.1	Contact en ondersteuning achterban	17
2.6.2	Gebiedsvisie ontwikkelen.....	17
2.7	Acquisitie kansen.....	18
2.7.1	Thema Landbouw en voedsel.....	18
2.7.2	Thema Energie	18
2.7.3	Landschap, natuur, biodiversiteit	19
3.	Communicatie, politiek, algemeen.....	20
3.1	Communicatie en politiek.....	20
3.2	Algemeen	20
4.	De Natuur en Milieufederaties	21
4.1	Inleiding	21
4.2	Projecten	21
4.3	Financiering	21
	Bijlage 1: Overzicht uren per beleidscluster/thema.....	22
	Bijlage 2: Vergelijking uren werkplan 2018 ten opzichte van werkplan 2017	25
	Bijlage 3: Matrix overzicht speerpunten per beleidscluster/thema	28
	Bijlage 4: Aansluiting bij doelen en ambities provincie Noord-Brabant	29
	Bijlage 5: Begroting 2018	35
	Bijlage 6: Organisatie BMF	41

1. BMF werkkaders¹ en leeswijzer

1.1 BMF-missie, visie en randvoorwaarden voor duurzame ontwikkeling

1.1.1 BMF-missie

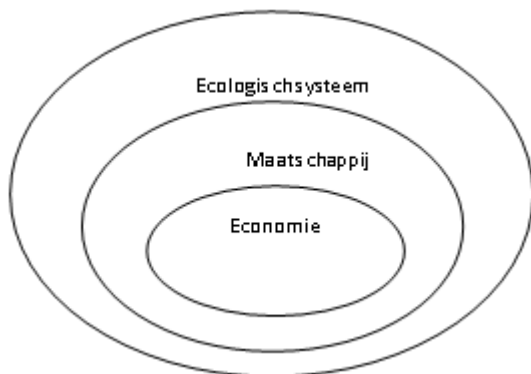
- Wij ondersteunen onze achterban bij initiatieven om de transitie naar een duurzaam Brabant te realiseren. Dit doen we door middel van het delen van relevante kennis en netwerken, het helpen met vinden van de juiste wegen, signalen hogerop brengen, bemiddelen en inspireren. We vinden het belangrijk dat onze achterban eigenaar blijft van de lokale problematiek.
- Wij adviseren beleidsmakers met betrekking tot het realiseren en versnellen van de transitie naar een duurzaam Brabant. Meestal gaat het hierbij om grote duurzaamheids- en ruimtelijke vraagstukken.
- Wij zoeken, samen met onze achterban en andere belanghebbenden, naar (on)orthodoxe oplossingen voor onder meer duurzaamheidsvraagstukken en brengen deze onder de aandacht van beleidsmakers, bedrijfsleven en andere belanghebbenden. Wij verbinden, schakelen en bouwen bruggen op inhoud, proces en organisatie.

1.1.2 Visie

De BMF gaat voor een duurzaam Brabant van en voor alle Brabanders: een schoon milieu, een vitale en rijke natuur, een gevarieerd landschap en een gezonde leefomgeving. Nu en straks.

1.1.3 Randvoorwaarden voor duurzame ontwikkeling

Wat nodig is, is een model voor duurzame ontwikkeling, waarin de economie ten dienste staat van bredere maatschappelijke doelstellingen, waar het economische systeem ingebed is in het sociale systeem en waar beide systemen de grenzen van het ecologisch systeem niet overschrijden².

Ecologisch systeem

Het ecosysteem van de aarde is de basis en beperking voor alle andere systemen en heeft een grote intrinsieke waarde.

Sociale systeem

Een duurzaam sociaal rechtvaardig systeem betekent een systeem waar het ecologische, sociale en economische kapitaal eerlijk en gelijk verdeeld is tussen mensen, tussen landen en tussen generaties. Voor de BMF betekent dit onder andere dat ontwikkeling richting een duurzaam systeem in Brabant niet mag leiden tot uitbuiting, onteigening of verplaatsing van (milieu)kosten naar elders. Geen afwenteling dus, zodat in principe iedereen gelijkwaardige beschikking heeft over een rechtvaardig deel van de duurzame mondiale milieugebruiksruimte.

¹ BMF beleidsplan 2016-2020 Brabant in Transitie

² BBL lange termijnvisie 2050 en doelen 2020, pag. 11

Economisch systeem

Bij een ecologisch duurzame economie moet de doorstroom van materialen en energie binnen de bio-capaciteit van de aarde blijven. Dit vraagt om een overgang van een lineaire naar een circulaire economie en nieuwe, slimme manieren van zowel productie als consumptie. Bouwstenen zijn onder andere het sluiten van industriële (en biologische) kringlopen op een hoogwaardig niveau (onder andere 'cradle to cradle'), het ontwerpen van producten met het oog op hergebruik en recycling en de overgang van een 'bezitseconomie' naar een 'deeleconomie' (bijvoorbeeld autodelen).

1.2 Speerpunten, werkvelden

1.2.1 Speerpunten

De BMF kiest voor het uitgangspunt om op lokale schaal een bijdrage te leveren aan oplossingen, die ook in mondiaal verband relevant zijn volgens de gedachte: 'think global, act local'.

Op globale schaal zijn er door Johan Rockstrom en anderen (2009) een aantal planetaire grenzen benoemd waarbinnen de mensheid moet navigeren om duurzaam gebruik te kunnen blijven maken van de hulpbronnen van de planeet Aarde. Geïnspireerd door deze insteek koos de BMF in haar beleidsplan 2012-2016 voor drie inhoudelijke speerpunten: biodiversiteit, klimaat (CO₂-reductie) en nutriëntenkringloop. Ook voor het beleidsplan 2016-2020 blijft de grootste uitdaging voor de BMF om Brabant te bewegen in een richting waarbij de planetaire grenzen niet meer worden overschreden.

Biodiversiteit

In Nederland is de biodiversiteit, afgemeten aan kwaliteit en kwantiteit van natuur, afgenomen tot ongeveer 15 procent van de oorspronkelijke situatie³. Het verlies aan biodiversiteit is daarmee aanzienlijk groter dan elders in Europa en de wereld. De hoge milieudruk op natuur veroorzaakt een belangrijk deel van de achteruitgang van de biodiversiteit. De voedselproductie van zowel plantaardige als dierlijke afkomst zorgt voor een immense milieudruk die tot in de natuurgebieden nadrukkelijk wordt gevoeld. Maar ook is er steeds minder ruimte voor natuur door aanhoudende verstedelijking en andere vormen van economische ontwikkeling.

Klimaat

Opwarming van de aarde door broeikasgassen tast de huidige ecosystemen aan en als afgeleide daarvan de ecosysteemdiensten waarvan wij afhankelijk zijn. De gevolgen daarvan zijn toenemende neerslag en droogten, overstromingen, een stijgende zeespiegel, voedselproblemen, migratieproblematiek, verlies aan biodiversiteit en verzuring van de oceanen. Om onomkeerbare klimaatverandering (plus 1,5 graad Celcius) tegen te gaan moeten emissies drastisch worden verminderd met minimaal 80 tot 95 procent in 2050. Volgens de emissieregistratie van de Rijksoverheid veroorzaakt de industrie- en energiesector met 93 Mton CO₂-equivalenten de grootste CO₂ uitstoot, gevolgd door verkeer en vervoer (34 Mton CO₂-eq), gebouwde omgeving (25 Mton CO₂-eq) en Landbouw (6 Mton CO₂-eq)⁴.

Nutriëntenkringloop

In Brabant wonen 2,51 miljoen inwoners. Daarnaast worden er, voornamelijk in het oostelijk deel van Brabant, 27,74 miljoen kippen, 5,95 miljoen varkens en 0,70 miljoen koeien gehouden⁵. Daarmee kent dit deel van onze provincie de grootste intensieve veehouderijdichtheid ter wereld en daardoor een heel groot mestoverschot. Gecombineerd met een bodem van vooral goed doorlatende zandgrond betekent dit een relatief grote uitspoeling van nutriënten naar het grondwater, met als gevolg verlies van biodiversiteit en een verstoring van ecosysteemdiensten. Daarnaast heeft de intensieve veehouderij in Oost-Brabant ook ernstige gevolgen voor gezondheid, leefbaarheid, lucht- en bodemkwaliteit.

³ Compendium voor de Leefomgeving, sept 2016 (<http://www.clo.nl/indicatoren/nl1440-ontwikkeling-biodiversiteit-msa>)

⁴ Nationale broeikasgasemissies volgens IPPC, 2014

⁵ Cijfers over 2016, CBS StatLine, 2017

1.2.2 Werkvelden

Vanuit de BMF-missie en visie en de inhoudelijke randvoorwaarde dat de herstelcapaciteit van de aarde de basis en beperking vormt voor alle andere systemen, ligt 'natuurlijk kapitaal' als werkveld voor de BMF voor de hand.

Daarnaast zal de BMF zich de komende vier jaar richten op landbouw en voedsel, energie en mobiliteit. Vanwege het grote aandeel dat deze werkvelden hebben in de ecologische uitdagingen (mondiaal, maar zeker ook in Brabant) én daaraan gekoppeld de potentiële bijdrage die verduurzaming van deze werkvelden kan leveren aan het behouden en liefst vergroten van het natuurlijk kapitaal in Brabant. Op zich zijn werkvelden voor de BMF niet nieuw.

Wel nieuw is het besef dat binnen alle drie de onderwerpen een systeemverandering noodzakelijk is om maximaal bij te dragen aan een mooi en duurzaam Brabant.

In het beleidsplan 2016-2020 Brabant in Transitie wordt ingegaan op de noodzaak voor transitie en de manier waarop de BMF daaraan wil bijdragen. Voor natuurlijk kapitaal en de transitiepaden landbouw/voedsel, energie en mobiliteit is een probleemanalyse gemaakt, een langetermijnstreefbeeld (2050) geschetst, aangegeven wat er ons inziens moet gebeuren om dit streefbeeld te bereiken en beschreven wat de BMF daar in de periode 2016-2020 aan kan bijdragen (korte termijndoelen).

1.2.3 Relatie BMF-beleidsplan 2016-2020 en werkplan 2018

Het BMF-werkplan 2018 vloeit voort uit het beleidsplan 2016-2020 'Brabant in Transitie' en geeft weer hoe wij, met ons streefbeeld als stip op de horizon, het komende jaar willen werken aan het bereiken van de daarin beschreven korte termijndoelen. Waar mogelijk en wenselijk sluiten wij in ons werk dan ook zoveel mogelijk aan bij provinciaal beleid en provinciale uitvoeringsprogramma's. We dragen vanuit onze verantwoordelijkheid constructief bij aan de totstandkoming van gedegen beleid en betrekken de Brabantse samenleving daar zoveel mogelijk bij. Daarnaast letten wij op een goede uitvoering van dat beleid.

1.2.4 Inhoudelijke organisatiestructuur

De inhoudelijke organisatiestructuur sluit aan op de werkvelden zoals hierboven beschreven. De BMF-medewerkers werken in drie inhoudelijke clusters: Natuurlijk Kapitaal, Landbouw/voedsel en Energie/mobiliteit. Daarnaast heeft de BMF voor 2018 een cluster overstijgend programma gedefinieerd waarbij we samen met inwoners van een gebied de mogelijke ontwikkelingsrichtingen van het gebied en de rol van landbouw en veeteelt daarin willen gaan verkennen. Op die manier proberen we tot een gemeenschappelijke visie te komen.

1.3 Werkwijze

1.3.1 Kernprocessen BMF

Als belangenbehartiger werkt de BMF volgens de volgende kernprocessen:

Energieke samenleving	De BMF steunt en betreft zoveel mogelijk Brabanders bij initiatieven om de transitie naar een duurzaam Brabant te realiseren. (Zie ook Effectieve BMF in een energieke samenleving, BMF-beleidsplan 2016-2020, pagina 6).
Beleidsbeïnvloeding	De BMF zet zich in voor duurzame systemen en systemen die het maken van duurzame keuzes aanmoedigen.
Projecten	De BMF participeert in en initieert goede voorbeelden.

1.3.2 Activiteiten en doelgroepen

Bij elk kernproces horen een aantal activiteiten en doelgroepen:

Kernprocessen	Activiteiten	Doelgroepen
Energieke samenleving	Mobiliseren, verbinden, versterken, (juridisch) advies, samenwerken, ideeën ophalen, vertegenwoordigen, campagnes, projecten	Bij de BMF aangesloten achterbangroepen en supporters, bewoners met interesse voor milieu, duurzaamheid en/of transitie, organisaties die de streefbeelden van de BMF delen
Beleidsbeïnvloeding	Beginspraak, lobby, overleg, onafhankelijk advies, indienen van zienswijzen, campagnes, juridische acties	Provinciale en gemeentelijke overheden Beleidsbeïnvloeding op Europees- en nationaal niveau alleen door aan te haken bij collectieve inspanningen (onder andere De Groene 11)
Projecten	Bevorderen van duurzaam aanbod, faciliteren van duurzame keuzes	Overheden, koploper bedrijven, onderwijsinstellingen, Energieke Brabanders

1.4 Leeswijzer

Dit werkplan schetst de inhoudelijke agenda van de BMF voor 2018. Niet alleen voor de onderdelen die door de provincie Noord-Brabant gefinancierd worden; het werkplan 2018 geeft een volledig overzicht van de werkzaamheden voor onder andere de terreinbeherende organisaties (TBO's) in Brabant en de Nationale Postcodeloterij. Per activiteit zal worden aangegeven hoeveel uur ervoor in het werkplan is gereserveerd. Een verbijzondering naar uren gefinancierd vanuit provinciaal budget, uren in opdracht van de terreinbeherende organisaties (TBO's) en uren mede gefinancierd door 'derden' (onder andere Nationale Postcodeloterij) is terug te vinden in bijlage 1.

Hoofdstuk 2 gaat inhoudelijk in op de activiteiten die op het gebied van Natuurlijk Kapitaal, Landbouw/voedsel, Energie en mobiliteit zullen worden ondernomen. Ook zullen hier de clusteroverschrijdende projecten op het gebied worden beschreven.

Hoofdstuk 3 beschrijft wat we in 2018 op het gebied van communicatie en politiek gaan doen. Onze samenwerking met De Natuur en Milieufederaties staat in hoofdstuk 4 beschreven.

Alle activiteiten van de BMF (zowel regulier als extern gefinancierd) dragen bij aan één of meer van de speerpunten biodiversiteit, kringlopen, klimaat en achterban. Per thema zal dit nog een keer worden aangegeven. Een overzichtsmatrix is te vinden in bijlage 2. In bijlage 3 is het financieel overzicht van onze inzet in 2018 opgenomen en een overzicht van de interne organisatie is te zien in bijlage 4.

2. Agenda activiteiten Brabantse Milieufederatie 2018

2.1 Cluster Natuurlijk Kapitaal

2.1.1 Doelstellingen 2016-2020 uit het BMF-beleidsplan

Vanuit het BMF-beleidsplan 2016-2020 Brabant in Transitie werken we binnen het cluster Natuurlijk Kapitaal tot 2020 aan de volgende doelstellingen:

- 40 verbeterde (omgevings) plannen van overheden
- 250 Brabanders betrokken bij provinciale/gemeentelijke beleidsvorming op ruimtelijk gebied
- 5 gebieden in Brabant waar het natuurlijk kapitaal is versterkt of toegenomen
- 10 keer impact op de politieke besluitvorming rond natuur, landschap, biodiversiteit en water

Hieronder volgt hoe de BMF in 2018 op het gebied van natuurlijk kapitaal wil werken aan het bereiken van deze doelstellingen.

2.1.2 Natuur, landschap en biodiversiteit

Ruimte is een leidend begrip in het werk van de Brabantse Milieufederatie. De samenleving heeft fysieke ruimte nodig voor allerlei functies. Veel vraagstukken die we als BMF aanpakken komen voort uit de verdeling en het gebruik van fysieke ruimte. Steeds vaker komt de vraag op hoe ruimte voor natuur, landschap en biodiversiteit zich verhouden tot ruimte die noodzakelijk is voor de transitie naar een duurzame samenleving.

De BMF is van oudsher actief binnen de functietoedeling op het ruimtelijke vlak en de daarmee verbonden kwaliteitseisen. We voelen ons daarbij betrokken en worden aangesproken als belangenbehartiger die opkomt voor en bijdraagt aan de versterking van vitale en rijke natuur en biodiversiteit, voortbestaan van waardevolle landschappen, een schoon en toereikend watersysteem, gezond (leef)milieu en de transitie naar een ecologisch duurzame samenleving.

Wat?	Bijdragen aan ruimtelijke kwaliteit
Hoe?	<p>Op provinciaal niveau is de BMF op het gebied van beleidsbeïnvloeding betrokken bij meerdere sector overstijgende ruimtelijke dossiers, zoals de Verordening ruimte, Omgevingsverordening, de verordening Water, de Structuurvisie Ruimte, Omgevingsvisie, het PMW, het Provinciaal verkeer- en vervoerplan, het MIT Brabant, Strong, de Programmatische Aanpak Stikstof. De BMF levert op deze dossiers input in de vorm van notities, zienswijzen, et cetera, maar gaat ook het gesprek aan met bestuurders en de politiek.</p> <p>Door het toetsen van bestemmings-, inpassings- en compensatieplannen en door toetsing van aanvragen in het kader van de Natuurbeschermingswet, de Stikstofverordening en de Wet Ammoniak en Veehouderij wil de BMF bijdragen aan evenwichtige planvorming en vergunningen.</p> <p>Overleg, ondersteuning en afstemming over (actuele) onderwerpen op het gebied van ruimte, milieu, natuur, landschap en water.</p>
Met wie?	Terreinbeherende organisaties, achterban, Belgische natuurorganisaties

Wat ?	Omgevingswet
Hoe?	Bijhouden ontwikkelingen en bijwonen van relevante bijeenkomsten over dit onderwerp. Indien noodzakelijk input leveren op de provinciale omgevingsvisie en gemeentelijke omgevingsvisies/-plannen. Indien noodzakelijk en gewenst een of meerdere bijeenkomsten organiseren voor de achterban.
Met wie?	Leden BMF Groene Denktank, achterban, gemeenten en andere organisaties en instanties zoals bijvoorbeeld Brabant water

Wat?	Natuur en landschap
Hoe?	De BMF draagt bij aan plannen en activiteiten door waar nodig en mogelijk deel te nemen aan overleggen op het gebied van natuur, landschap, biodiversiteit, leefmilieu, ecologische en maatschappelijke duurzaamheid. Onder andere de Provinciale Omgevingscommissie (POC), provinciale werkgroep Leefgebied en biodiversiteit, werkgroep Natuur en Landschap, de werkgroep Wijst. Ontwikkelen (bouwstenen voor) landschapsvisie als input voor provinciale en gemeentelijke (omgevings)plannen. Verder houdt de BMF zich bezig met actuele ontwikkelingen met gevolgen voor natuur, landschap en biodiversiteit, met in het bijzonder aandacht voor N2000-beheergebieden, GOB en NNB, klimaatbestendig landschap, zandpaden, grensoverschrijdende natuur en landschap Overleg, ondersteuning en afstemming over (actuele) onderwerpen op het gebied van ruimte, milieu, natuur, landschap en water.
Met wie?	Terreinbeherende organisaties, achterban, Belgische natuurorganisaties

Wat?	Afstemming tussen natuurorganisaties
Hoe?	De BMF organiseert en faciliteert het natuurbeschermingsoverleg (Nb-overleg) tussen Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, BPG, provincie Noord-Brabant, Ministerie van EZ en de BMF. De BMF bereidt deze bestuursvergaderingen inhoudelijk voor, stelt de agenda op en zorgt voor verslaglegging. De BMF organiseert voorafgaand aan het natuurbeschermingsoverleg het pré-Nb. Hierin worden de bestuursvergaderingen door beleidsmedewerkers voorbereid.
Met wie?	Terreinbeherende organisaties, provincie Noord-Brabant, Ministerie van EZ

Wat?	Advisering van clusters landbouw/voedsel, energie en mobiliteit
Hoe?	Intern overleg met collega's van andere clusters om samen te kijken hoe de principes op het gebied van natuur, landschap en biodiversiteit samengaan met de noodzakelijke transitie op het gebied van landbouw/voedsel, energie en mobiliteit
Met wie?	BMF collega's

Totaal aantal uren: 1459

2.1.3 Ruimte en water

De BMF zet zich op het gebied van waterkwantiteit in voor herstel van het grond- en oppervlaktewatersysteem en voor het herstel van waterafhankelijke natuur. Op het gebied van waterkwaliteit streeft de BMF naar de realisatie van de Kaderrichtlijn Water-doelen. Daar bovenop wil de BMF nu en voor toekomstige generaties medicijnvrij water. Een ander thema dat de BMF op het gebied van ruimtelijke kwaliteit benadrukt is een betere verweving van ruimtelijke plannen met waterplannen.

Wat?	Beleidsbeïnvloeding
Hoe?	Op provinciaal niveau is de BMF op het gebied van water onder andere betrokken bij de klankbordgroep Deltaplan Hoge Zandgronden/Kaderrichtlijn Water, projectgroep Deltaplan Hoge Zandgronden, Provinciaal Milieu- en Waterplan, strategisch grondwaterbeleid en evaluatie van verdrogingsbestrijding. De BMF levert op deze dossiers input in de vorm van notities, zienswijzen, et cetera maar gaat ook het gesprek aan met bestuurders en de politiek
Met wie?	Terreinbeherende organisaties, achterban, waterschappen

Wat?	Bijdragen aan waterkwaliteit en -kwantiteit in planvorming en activiteiten
Hoe?	Waar nodig en mogelijk neemt de BMF deel aan overleggen, onder andere op het gebied van beregeningsbeleid, peilbeheer, Brabantbrede Keur en GGOR en zoekt actieve afstemming tussen de verschillende overheden, terreinbeheerders en achterban. De BMF is betrokken bij het verdelingsvraagstuk van water in droge periodes (waterbeschikbaarheid), vanuit uitwerking Maas. In de Zuidwestelijke Delta participeert de BMF in een aantal gebiedsgerichte bestuurlijke overleggen zoals de Strategische Agenda West-Brabant, het Deltri Platform en ZeeBrAnt. In deze laatste overleggen zet de BMF zich in het kader van duurzame gebiedsontwikkeling in voor herstel van ruimtelijke kwaliteit en herstel van de fysieke systemen (grond- en oppervlaktewater, lucht, bodem en landschap) met oog voor energie, water en klimaat, landschappelijke ontwikkeling, biodiversiteit, circulaire economie en kwaliteit van de leefomgeving in het benedenrivierengebied.
Met wie?	Terreinbeherende organisaties, achterban

Wat?	Afstemming tussen waterschappen en andere organisaties met waterbelangen
Hoe?	De BMF ondersteunt en faciliteert de Noord-Brabantse Waterschapsbond (NWBW) en levert via dit orgaan input op Brabantbrede waterdossiers zoals Deltaplan Hoge Zandgronden, Brabantbrede Keur, et cetera. De BMF vormt via overleg met de Waterschappen, het (pré)-Natuurbeschermingsoverleg en de NBWB de link tussen de verschillende bestuurlijke overleggen op het gebied van water en de ambtelijke uitvoering.
Met wie?	Terreinbeherende organisaties, Waterschappen, NWBW, overheden

Totaal aantal uren: 810

2.2 Landbouw en voedsel

2.2.1 Doelstellingen 2016-2020 uit het BMF beleidsplan

Vanuit het BMF-beleidsplan 2016-2020 Brabant in Transitie werken we op het thema landbouw en voedsel tot 2020 aan de volgende doelstellingen:

- 10.000 mensen bereikt met feiten over de effecten van de industriële landbouw en/of met duurzame alternatieven daarvoor
- 250 Brabanders betrokken bij provinciale/gemeentelijke beleidsvorming en/of gebiedsaanpak met betrekking tot de transitie van de landbouw
- 120 boeren aangesloten bij het netwerk Goed Boeren
- 3 projecten in Brabant gerealiseerd om de landbouw te verduurzamen, waaronder 70 hectare voedselbos
- 10 keer impact op de politieke besluitvorming rond landbouw en bodem

Hieronder volgt hoe de BMF in 2018 op het gebied van landbouw en voedsel wil werken aan het bereiken van deze doelstellingen.

2.2.2 Druk op het bestaande regime

Vanuit transitie management is er zowel druk op de reguliere veeteelt als ook groei van niches nodig om tot een systeemverandering te komen. De reguliere veeteelt stuurt richting schaalvergroting, intensivering en maximale efficiëntie en productie. Oplossingen worden daarin gevonden in symptoombestrijding als mestverwerkingsinstallaties en luchtwassers. Provinciale Staten van Noord-Brabant hebben in de laatste vergadering voor de zomer een historisch besluit genomen door in te stemmen met een pakket maatregelen waarmee een serieuze stap gezet wordt om verdere uitbreiding van het aantal dieren in Brabant te stoppen. Daarmee is een begin gemaakt met de transitie van de veehouderij. Er moeten echter nog vele stappen volgen om te komen tot een maatschappelijk gedragen, duurzame veehouderij.

We blijven het reguliere landbouwsysteem in 2018 onder druk zetten door samen met de achterban kritische bijdragen te leveren aan het publieke debat hierover. We doen dat door te wijzen op de negatieve effecten van de intensieve veehouderij en door te pleiten voor grondgebondenheid en kringlooplandbouw en meer ruimte voor natuurlijk gedrag, door discussie los te maken over de toekomst van de veehouderij in Brabant, bijvoorbeeld via het project Menu van Morgen en door actief te reageren op beleid van de provincie en van het rijk. De BMF onderzoekt op welke wijze zij aanvullende professionele ondersteuning kan bieden aan groeperingen die rond dit thema zijn georganiseerd, zoals het Burgerplatform Minder Dieren.

Wat?	Aanpak intensieve veehouderij
Hoe?	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Druk uitoefenen op het bestaande systeem door wegen te benutten op het gebied van vergunningverlening, handhaving, toezicht, beleid en regelgeving, betrokken actoren aan te spreken, zienswijzen in te dienen, publiciteit te genereren, procedures te voeren, et cetera ➤ Beleidsadvisering/lobby ➤ Publieke meningsvorming faciliteren over de toekomst van landbouw en veeteelt in Brabant ➤ Vorming van werkgroep supporters en achterban landbouw ➤ Deelname aan relevante netwerken, zoals onder andere Tafel van Nuland en FoodUp.
Met wie?	Achterban en supporters, lokale groepen, georganiseerde en ongeorganiseerde bewoners, relevante bestuurders bij provinciale en lokale overheden (ambtelijk en politiek), uitvoeringsdiensten, boeren

Totaal aantal uren: 477 uur

2.2.3 Bevorderen niches

Enerzijds oefenen we druk uit op het bestaande systeem, anderzijds ondersteunen we de groei van niches; bedrijven of burgerbewegingen die alternatieven ontwikkelen voor het heersende systeem in hun zoektocht naar een ecologisch verantwoorde en diervriendelijke landbouw en veeteelt. Dat doen we in de eerste plaats door koplopers in de transitie naar een duurzame landbouw met elkaar te verbinden in het Goed Boerennetwerk. Deze boeren – en verduurzaming van de landbouw in het algemeen – versterken en stimuleren we enerzijds door beleid daar op in te laten richten, en anderzijds door deze boeren te helpen in contact te komen met niet-boerende bewoners. Ook laten we met het Goed Boerennetwerk goede voorbeelden zien van wat er al gebeurt in de transitie en wat er zoal mogelijk is.

Rond dit netwerk willen we een beweging vormen met veranderingsgezinde boeren en andere bewoners. Daarnaast gaan we verder om bewoners en bedrijven in beweging te krijgen door verder te gaan met de Voedselboscommunity en opzet van een nieuwe burgerbeweging rond Bodem. Extra aandacht is nodig voor de relatie tussen boer en consument. Door middel van ketenverkorting of het creëren van nieuwe afzetkanalen kunnen milieuvriendelijke ketens in de agrofoodsector tot groei komen.

Wat?	Goed Boerennetwerk
Hoe?	<ul style="list-style-type: none"> 👉 4 bijeenkomsten met het Goed Boerennetwerk organiseren 👉 5 extra boeren toevoegen aan de kerngroep van het netwerk 👉 Lobbyactiviteiten stimuleren, faciliteren en uitvoeren van en voor het netwerk 👉 2 activiteiten organiseren waarbij niet-boerende Brabanders in contact komen met boeren uit het Goed Boerennetwerk, mits dit als project extern gefinancierd kan worden
Met wie?	Boeren, bewoners, supporters en achterban

Wat?	Voedselbossen
Hoe?	<ul style="list-style-type: none"> 👉 Organisatie van een voedselbossymposium in samenwerking met EUGA. Verwachte aantal deelnemers: 130 👉 Onderhouden van de (digitale) community: uitbreiden initiatievenkaart met ook experts en leveranciers, uitbrengen van nieuwsbrieven (minimaal 6) 👉 Houden van excursies (minimaal 1) en voedselbosborrels (elk half jaar)
Met wie?	Bewoners, boeren, landgoedeigenaren, terreinbeherende organisaties

Wat?	Bodembouwers
Hoe?	👉 Verkennen hoe we Brabanders bij het thema bodem kunnen betrekken en het opzetten van een compostmeestersgilde
Met wie?	Bewoners, provincie

Wat?	Deelname relevante netwerken gericht op de transitie
Hoe?	<ul style="list-style-type: none"> 👉 Maatschappelijke Adviescommissie Landbouw Innovatie Brabant 👉 Bodemnetwerk van de provincie 👉 HAS natuurlijk boeren 👉 FoodUp! Brabant 👉 Etc.
Met wie?	Bewoners, provincie, HAS, LIB, ZLTO, et cetera.

Totaal aantal uren: 572 uur

2.3 Energie

2.3.1 Doelstellingen 2016-2020 uit het BMF-beleidsplan

Vanuit het BMF-beleidsplan 2016-2020 Brabant in Transitie werken we op het thema energie tot 2020 aan de volgende doelstellingen:

- 🌀 10.000 Brabanders bereikt met feiten over duurzame energie
- 🌀 5.000 bewoners en 50 bedrijven geholpen met energiebesparing
- 🌀 2 projecten gerealiseerd op het gebied van energie-neutrale woningen
- 🌀 1 project gerealiseerd op het gebied van duurzame energieopwekking
- 🌀 10 keer impact op de politieke besluitvorming rond energie

Hieronder volgt hoe de BMF in 2018 op het gebied van energie wil werken aan het bereiken van deze doelstellingen.

2.3.2 Aanjagen energietransitieproces

Binnen het energietransitieproces opereert de BMF als een onafhankelijke netwerkorganisatie, belangenbehartiger en aanjager van een duurzaam Brabant, door slimme en duurzame verbindingen te leggen tussen de verschillende partners die een rol kunnen spelen bij het verduurzamen van de Brabantse energiehuishouding. De BMF geeft invulling aan deze rol op zowel provinciaal niveau (via de Brabantse Energie Alliantie) als lokaal niveau (via Lokale Energie Allianties).

Wat?	Deelname aan de Brabantse Energie Alliantie (BEA)
Hoe?	<p>Op 1 juni 2016 ondertekenden 16 partijen, waaronder de BMF, de intentieverklaring om samen de Brabantse Energie Alliantie te vormen. Het doel van het BEA is om gezamenlijk de energietransitie in Brabant te versnellen en strategische keuzes voor de toekomst te maken. Hiervoor organiseert het BEA onder andere versnellingstafels om samenwerking in de provincie te bevorderen, nieuwe projecten te genereren, bestaande projecten te ondersteunen en kennis uit te wisselen</p> <p>De BMF neemt deel aan relevante versnellingstafels en alliantievergaderingen en levert uitvoeringscapaciteit voor het secretariaat.</p>
Met wie?	Vernieuwingsgezinde spelers, alliantiepartners, achterban

Wat?	Stimuleren van Lokale Energie Allianties (BEA-REA-LEA)
Hoe?	<p>BEA – REA - LEA</p> <p>Brabantbreed bestaat de Brabantse Energie Alliantie (BEA), een netwerk van (tot nu toe) 16 provinciaal samenwerkende partijen. In verschillende actietafels vinden partners elkaar om aan opgaven te werken, die regio-overstijgend zijn of die vanwege hun complexiteit beter op provinciaal niveau opgepakt kunnen worden</p> <p>Ook regionaal wordt gewerkt aan energietransitienetwerken (Regionale Energie Allianties – REA). In Midden- en West-Brabant gebeurt dit onder de vlag van de 'Regionale Energie Strategieën', een pilot die wordt gesteund door het rijk en de VNG, het IPO en de Unie van Waterschappen. Zuidoost Brabant (Metropoolregio Eindhoven) grijpt de versnellingsafspraken met de provincie Noord-Brabant aan om stappen te zetten en in Noordoost-Brabant wordt de noodzaak inmiddels ook breed gevoeld en gedeeld, al moet de concrete start van een regionale strategie daar nog plaatsvinden</p> <p>Tot slot zijn er in Brabant al talloze lokale partijen actief (Lokale Energie Allianties – LEA), die baat hebben bij een netwerk van partners op lokale schaal.</p>

	Denk hierbij bijvoorbeeld aan projecten op het gebied van verduurzamen van maatschappelijk vastgoed of een elektrische-deelauto-concept vanuit een energiecoöperatie De Brabantse Milieufederatie wil graag de kennis en ervaring die we opgedaan hebben bij het BEA inzetten om Lokale Energie Allianties van de grond te krijgen in individuele gemeenten Doel: inzet van de BMF heeft geleid tot minimaal 1 LEA
Met wie?	Gemeenten, lokale duurzame energie initiatieven, lokale ondernemers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties

Totaal aantal uren: 350

2.3.3 Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding

De BMF blijft zich inzetten voor het verwerven van politiek, bestuurlijk, maatschappelijk en sociaaleconomisch draagvlak voor de verduurzaming van de energiehuishouding. Voeling met een energieke en gemotiveerde samenleving vormt een belangrijke voorwaarde voor onze inbreng op bestuurlijk/ambtelijk niveau. Op deze manier scheppen we een eerlijk beeld van lokale verwachtingen van energietechnologie en draagvlak voor de energietransitie.

De BMF zet daarom in op beleidsbeïnvloeding en belangenbehartiging op provinciaal/regionaal niveau, maar daarnaast willen wij ook een actieve bijdrage leveren aan het versterken van de kracht van lokale duurzame-energie-initiatieven en hun positie binnen de Brabantse energietransitie.

Wat?	Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding om de transitie naar een duurzame energievoorziening te versnellen
Hoe?	Inbreng leveren in lokale en regionale (ruimtelijke) planvorming, zoals onder meer Duurzame Verbindingen Moerdijk en Wind A16. Hierbij spreekt de BMF zich uit voor kaders die duurzaam handelen bemoedigen (onder andere samenhangende langetermijnvisies, gedifferentieerd financieel ondersteuningsinstrumentarium) en biedt weerstand tegen niet-duurzame plannen, onder andere als het gaat om uitrol van achterhaalde fossiele technieken (schaliegas, kernenergie en kernafvalopslag)
Met wie?	Achterban, supporters

Wat?	Ondersteuning lokale duurzame-energie-initiatieven
Hoe?	De BMF streeft naar een participatieve democratie waarin lokale ideeën en zorgen nadrukkelijk worden meegewogen in beleidsprocessen. Het idee hierbij is dat de animo voor een transitie naar duurzame energie op zijn krachtigst is waar deze tegelijk ook een oplossing biedt voor andere maatschappelijke kwesties. In de Brabantse samenleving bestaan en ontstaan talloze zelfsturende lokale netwerken gestoeld op bepaalde energiebelangen: actiecomités, burgerbewegingen, buurtinitiatieven, energiecoöperaties et cetera In 2018 zoekt de BMF actief de verbinding met deze lokale duurzame-energie-initiatieven om te kijken hoe we samen deze 'energie van onderaf' zo goed mogelijk in stelling kunnen brengen om de energietransitie te versnellen. Te denken valt aan het organiseren van een aantal regiobijeenkomsten en/of ondersteuning bieden bij het opzetten van concrete projecten. Een en ander hangt sterk samen met de behoefte die er bij de initiatieven aan ondersteuning is
Met wie?	Lokale duurzame energie initiatieven

Totaal aantal uren: 300

2.4 Mobiliteit

2.4.1 Doelstellingen 2016-2020 uit het BMF-beleidsplan

Vanuit het BMF-beleidsplan 2016-2020 Brabant in Transitie werken we op het thema mobiliteit tot 2020 aan de volgende doelstellingen:

- 10.000 Brabanders bereikt over duurzame mobiliteitsmogelijkheden
- 250 Brabanders betrokken bij provinciale/gemeentelijke beleidsvorming op het gebied van mobiliteit
- 1 project op het gebied van voertuigen elektrisch aangedreven in plaats van met een verbrandingsmotor
- 10 keer impact op de politieke besluitvorming rond mobiliteit

Hieronder volgt hoe de BMF in 2018 op het gebied van mobiliteit wil werken aan het bereiken van deze doelstellingen.

2.4.2 Planvorming infrastructuur en daaraan verwante (ruimtelijke) planvorming

Voor diverse hoofdwegen in Brabant wordt in 2018 een verkenning of planvorming opgestart of voortgezet. Oplossingen voor structurele problemen op het wegennet worden traditioneel meestal gezocht in fysieke capaciteitsuitbreiding. Dit botst vaak met de bescherming van natuur- en landschapswaarden en leidt al gauw tot toename van verschillende vormen van milieubelasting, ook voor omwonenden. De BMF zet zich, samen achterban en belanghebbenden, organisaties met wie de BMF nauw samenwerkt (zoals bijvoorbeeld de terreinbeherende organisaties) en andere geïnteresseerden in om natuur-, milieu- en duurzaamheidsbelangen (vroegtijdig) een rol te laten spelen en om betere oplossingen te vinden en gerealiseerd te krijgen. Hierbij wil de BMF ook aansluiten bij de ambitie van de provincie om door middel van onder meer ITS/smart mobility onze mobiliteit, infrastructuur en voorzieningen tot de 'slimste' ter wereld te maken.

Wat?	Participeren in verkennings- en planvormingsprocessen (inclusief inspraak et cetera) rondom diverse hoofdwegen in Brabant, zoals A2, A27, A58, A59, A67, A/N65, N69, N279, PHS en mogelijk nog andere provinciale wegen/infrastructuur
Hoe?	Mondeling of schriftelijk input leveren voor nut en noodzaak van discussies, het aandragen van alternatieven en bekijken van inpassingsvraagstukken. Soms richt de BMF daartoe een overlegplatform op waaraan ook andere belanghebbenden kunnen deelnemen, zoals actiecomités, wijk- en dorpsraden. De input van deze achterban weegt zwaar in hetgeen de BMF adviseert. Vaak coördineert de BMF ook het onderhouden van contacten met de overheden in deze dossiers, het opstellen van gezamenlijke zienswijzen, de communicatie met de media en de landelijke overheid et cetera Afstemming en indien nodig nader onderzoek binnen de BMF werkorganisatie als het gaat om aspecten zoals natuur- en landschap, watersystemen en andere milieuaspecten
Met wie?	BMF medewerkers, achterban, supporters en belanghebbenden en organisaties met wie de BMF nauw samenwerkt (zoals bijvoorbeeld de terreinbeherende organisaties) en andere geïnteresseerden.

Totaal aantal uren: 250

2.4.3 Luchthavens en vliegverkeer

De zes luchthavens (Eindhoven, Volkel, Gilze-Rijen, Woensdrecht, Seppe en Budel) kennen elk een overleg/adviesorgaan op het gebied van milieuaspecten. De BMF is qualitate qua lid van deze commissies.

Wat?	Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding rondom luchthavens en luchtverkeer
Hoe?	<p>Deelname aan milieucommissies voor de diverse luchthavens. Daarnaast vertegenwoordigen/ondersteunen van omwonenden bij tot stand komen van een Luchthavenbesluit (Woensdrecht, Gilze-Rijen,) en bij de beoordeling van luchthavenspecifieke milieuonderzoeken, zoals naar regelgeving voor beheersing van geluidhinder bij Seppe en Gilze-Rijen</p> <p>Bijdragen aan activiteiten (zoals formuleren en inbrengen verbeterpunten) gericht op vermindering van de geluidhinder (en slaapverstoring) rondom Eindhoven Airport door het vliegverkeer en beheersing van de groei van het vliegverkeer op korte en langere termijn</p> <p>Waar zinvol het ontbreken van aanpak bijdrage van luchtvaart aan broeikasgasproblematiek aan de orde stellen. Informeren van en afstemmen met omwonenden, gemeenteraadsleden en bestuurders</p>
Met wie?	Beraad Vlieghinder Moet Minder (BVM2), BOW, achterban, supporters, omwonenden, gemeenteraads- en statenleden en bestuurders

Totaal aantal uren: 70

2.5 Circulaire Economie

In aanvulling op de bestaande thema's wil de BMF zich de komende jaren ook meer gaan toeleggen op het vlak van de duurzame economie. Waar vroeger vooral werd gekeken naar het optimaliseren van de bestaande economische processen, is de aandacht het afgelopen decennium steeds meer komen te liggen op het integraal duurzaam denken, door ketens - zo veel mogelijk op regionaal niveau - te sluiten. Dit wordt gevat onder de noemer 'circulair denken', en houdt kortgezegd in dat de rest- of afvalstromen van een productieproces de grondstoffen vormen voor een ander proces. In een circulaire economie wordt de vraag naar steeds nieuwe grondstoffen ingedamd en worden de negatieve effecten van een productieproces op het ecosysteem gedrukt.

Begin 2017 heeft het Rijk, samen met bedrijven, vakbonden, natuur- en milieuorganisaties, kennisinstituten en andere overheden het Grondstoffenakkoord getekend. Ondertussen wordt er gewerkt aan de uitwerking van een Rijksbreed programma Nederland Circulair in 2050, die als ambitie stelt dat de Nederlandse economie in 2050 volledig circulair moet zijn. Ook de provincie Noord-Brabant heeft dit jaar de mogelijkheden laten onderzoeken. De conclusies van deze Strategische Verkenning Circulaire Economie zijn onder meer dat de transitie naar een circulaire economie in Brabant kansrijk is, onmisbaar voor het behalen van de klimaatdoelstellingen en alleen ontwikkeld kunnen worden vanuit de verschillende maatschappelijke actoren. Ook wordt aanbevolen in de uitvoering intensief samen te werken met reeds ontwikkelde samenwerkingsverbanden.

De BMF voelt zich uitgedaagd ook op dit thema de handschoen op te pakken. Geheel nieuw is dat niet: circulair denken is in de visie op de toekomst van de landbouw altijd al uitgangspunt. Wel nieuw is dat de BMF een actievere rol wil innemen in de verduurzaming van andere economische sectoren. Om die ambitie vorm te kunnen geven, investeert de BMF uit eenmalig vrijvallende middelen 150 uur om dit thema verder te verkennen. Daarbij kijken we naar Brabant, maar zoeken we ook de samenwerking met de andere Natuur- en Milieufederaties, in het bijzonder die van Zeeland.

Totaal aantal uren: 150

2.6 Clusteroverstijgende projecten

2.6.1 Contact en ondersteuning achterban

De Brabantse Milieufederatie is van en voor alle Brabanders. Wij helpen en activeren mensen, van jong tot oud, om zich op hun eigen manier in te zetten voor een mooi en duurzaam Brabant. Als aangesloten groep of individuele supporter kan je je stem laten horen in ons beleid en onze activiteiten. De BMF benut de lokale deskundigheid van de groepen om bij bepaalde provinciale onderwerpen de strategische discussie optimaal te kunnen voeren. Daarnaast is de achterban voor de BMF van groot belang voor het signaleren van problemen en kansen in Brabant op het gebied van ruimte, energie en landbouw.

Wat?	Ondersteuning achterban
Hoe?	Met meer dan 100 aangesloten groepen heeft de BMF een aanzienlijke achterban. Groepen behartigen waar mogelijk zelf hun belangen op lokale onderwerpen. Onze achterban kan een beroep op de BMF doen voor inhoudelijke, juridische, communicatieve en organisatorische ondersteuning
Met wie?	Aangesloten groepen, supporters

Wat?	Contact met de achterban
Hoe?	De BMF ondersteunt het Dagelijks Bestuur van de Raad van Aangeslotenen (het vertegenwoordigend orgaan van de achterban) in 2018 bij het organiseren van 1-2 achterbanbijeenkomsten en wordt de achterban uitgevraagd bij de opstelling van een nieuw beleidsplan.
Met wie?	Dagelijks Bestuur Raad van Aangeslotenen, aangesloten groepen, supporters

Totaal aantal uren: 250

2.6.2 Gebiedsvisie ontwikkelen

Brabant kent een groot aantal gebieden die in belangrijke mate worden gevormd door de prominente aanwezigheid van landbouw en veeteelt. Die activiteiten hebben grote invloed op onder andere natuur, milieu, landschap, leefomgeving en volksgezondheid. Bewoners willen in toenemende mate zeggenschap over hun eigen leefomgeving. Wetgeving zoals de Omgevingswet speelt daarop in. De Brabantse Milieufederatie wil in 2018 een pilotproject starten dat tot doel heeft om samen met inwoners in een nog te kiezen gebied in Brabant een gebiedsvisie op te stellen. Hoe zien de inwoners hun gebied in de toekomst voor zich en wat betekent dat voor de ontwikkeling van de landbouw en veeteelt in het gebied? We willen de verschillende mogelijkheden met inwoners verkennen en proberen tot een gemeenschappelijke visie te komen. We proberen voor dit project een samenwerkingspartner en externe (co-)financiering te vinden.

Wat?	Gebiedsvisie ontwikkelen
Hoe?	Samen met inwoners van een gebied verkennen we de mogelijke ontwikkelingsrichtingen van het gebied en de rol van landbouw en veeteelt daarin. Op die manier proberen we tot een gemeenschappelijke visie te komen.
Met wie?	Inwoners van een gebied, samenwerkingspartner, gemeente, provincie

Totaal aantal uren: 685

2.7 Acquisitie kansen

Belangrijk onderdeel van de werkwijze van de BMF is om via projecten in goede voorbeelden te participeren, of te initiëren. Voor 2018 ziet de BMF voornamelijk de volgende project/acquisitie kansen:

2.7.1 Thema Landbouw en voedsel

Voedselbossen

In de afgelopen 2 jaar heeft de BMF een grote community rondom voedselbossen opgebouwd. Acquisitie kansen liggen bij het opnieuw organiseren van cursussen als follow-up op de vele cursussen die we in 2016/2017 hebben gegeven, waaronder de Voedselbos cursus (hoe ontwerp en beheer je een voedselbos), de cursus Compostmeester en de cursus Varkens in het (voedsel)bos. Verder wil de BMF graag samen met Helicon en HAS inzetten op het ontwikkelen van een reguliere opleiding 'voedselboswachter'. Speciale aandacht gaat uit naar projecten rondom het vergroten van het bewustzijn over de waarde van een gezonde bodem. Daarnaast wordt ingezet op projecten rond natuurinclusieve landbouw en op het vervolg van de mestdialoog en de uitwerking van het Ondersteunend beleid in het kader van de transitie van de veehouderij.

2.7.2 Thema Energie

Routekaart Klimaatneutrale gemeenten

Bijna alle gemeenten hebben de ambitie om klimaatneutraal of energieneutraal te worden in de periode tussen 2030 en 2050. Bij de meeste gemeenten is dit vaak nog een doelstelling zonder onderliggend plan. De BMF wil gemeenten graag helpen om tot een routekaart te komen om klimaatneutraal te worden.

Om tot een gemeentelijke routekaart te komen, doorlopen wij samen met de gemeenten een aantal stappen. Deze start met een analyse van de beschikbare data. We maken daarbij gebruik van openbare data zoals Energie in Beeld, de Klimaatmonitor en CBS-gegevens. Op basis van deze informatie voeren we gesprekken met stakeholders waaronder energie-initiatieven, bedrijven, woningcorporaties, netbeheerder, waterschap en ambtenaren binnen de gemeente. Vervolgens organiseren we twee bijeenkomsten. Een meedenkbijeenkomst voor bewoners waar zij eerst informatie krijgen over de opgave en daarna mee kunnen doen en een raadsinformatiebijeenkomst voor raadsleden, bewoners en andere stakeholders.

Met behulp van al deze informatie schrijven we de routekaart en helpen mee met het schrijven van het raadsvoorstel. We willen immers dat de routekaart wordt vastgesteld in de raad. De BMF is procesbegeleider. Wij schrijven de gemeentelijke routekaart en helpen bij het organiseren van de bijeenkomsten die hiervoor input moeten leveren.

Windenergie

De Brabantse Milieufederatie werkt dagelijks aan het verduurzamen van Brabant, opdat ook volgende generaties met plezier in Brabant kunnen leven. Dat kan alleen als de natuur voldoende ruimte krijgt in robuuste ecosystemen en er gewerkt wordt aan het vergroenen van onze economie. De transitie naar duurzame energie is daarbij een belangrijke pijler in de aanpak van de klimaatverandering. De energievraag moet omlaag en energie moet duurzaam worden opgewekt.

Windturbines maken deel uit van een duurzame energievoorziening. Inpassing en exploitatie daarvan vraagt om een zorgvuldig traject, waarbij de windontwikkeling zoveel mogelijk in balans wordt gebracht met de belangen van omliggende natuurwaarden en de belangen van de lokale gemeenschap. Dit zijn in de ogen van de BMF dan ook de primaire uitgangspunten van iedere zoektocht naar geschikte locaties voor de realisatie van windenergie.

In 2017 heeft de BMF al actief een bijdrage geleverd aan de landelijke milieustudie Draagvlak en Participatie Wind op Land waarin werd onderzocht op welke manier bevoegd gezag, maatschappelijke organisaties en inwoners betrokken kunnen worden bij het versterken van draagvlak voor windontwikkeling. In 2018 zou de BMF graag de uitdaging aan willen gaan om een rol te spelen bij het daadwerkelijk realiseren van windmolens in Brabant.

2.7.3 Landschap, natuur, biodiversiteit

Zandpaden

De BMF wordt steeds vaker geconfronteerd met het verhard en het al dan niet langzaam verdwijnen van zandpaden en de teruggang van de daaraan verbonden (ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische) kwaliteit in Noord-Brabant. Dit terwijl de zandpaden vanuit het verleden het gezicht van het zandgebied bepaald hebben. Veelal waren de zandpaden belangrijke leefgebieden van allerlei soorten planten en dieren en vormden ze een fijnmazig ecologisch netwerk. De laatste 30 -40 jaar zijn buiten het natuurnetwerk Brabant al de meeste zandpaden verdwenen in het kader van de ruilverkavelingen.

Aan vele zandpaden is een stuk historie te koppelen, die vandaag de dag of nog aanwezig is of gemakkelijk weer beleefbaar te maken is. Het beleven van de kwaliteit van de omgeving vanaf de zandpaden is iets wat bij de identiteit van een streek behoort.

In 2018 gaat de BMF op zoek naar financiering voor een project om de ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische waarden en het recreatieve gebruik van zandpaden inzichtelijk te maken en in een latere fase te bekijken hoe de kwaliteiten van de zandpaden geborgd kunnen worden in gemeentelijke omgevingsplannen.

3. Communicatie, politiek, algemeen

3.1 Communicatie en politiek

Communicatie richt zich op het zichtbaar maken van de Brabantse Milieufederatie enerzijds en het versterken van haar positie anderzijds. Het gaat daarbij zowel om interne communicatie (naar de achterban) als externe communicatie (naar het algemene publiek, de politiek en andere stakeholders). Communicatie levert daarmee een belangrijke bijdrage aan het primaire proces van de Brabantse Milieufederatie: het organiseren van een sterke achterban en het effectief behartigen van de natuur- en milieubelangen in Brabant.

Wat?	Zichtbaar maken waar de Brabantse Milieufederatie voor staat en wat zij doet
Hoe?	De website up-to-date houden Sociale media consequent bijhouden Persberichten versturen Maandelijks wordt een digitale nieuwsbrief verstuurd naar de achterban en geïnteresseerden. Eens per jaar wordt een Warandelezing georganiseerd om een breed publiek bij duurzaamheidsvraagstukken te betrekken.
Met wie?	BMF-medewerker

Wat?	Ondersteunen huidige achterban en werven nieuwe achterban
Hoe?	Het Dagelijks Bestuur van de Raad van Aangeslotenen wordt ondersteund door een medewerker. Minimaal één keer per jaar wordt een vergadering van de Raad van Aangeslotenen georganiseerd (of zoveel vaker als zij wenst). Minimaal één keer per jaar wordt een supportersbijeenkomst georganiseerd. Ondersteunen medewerkers bij het werven van supporters en nieuwe groepen naar aanleiding van hun activiteiten.
Met wie?	Aangesloten groepen, supporters, Raad van Aangeslotenen

Wat?	Onderhouden politieke contacten
Hoe?	Volgen van de agenda van Provinciale Staten en contact onderhouden met Statenleden. Ondersteuning van medewerkers bij gevraagd en ongevraagd adviseren van provinciale/gemeentelijke politici, bestuurders en beleidsmakers op relevante beleidsdossiers
Met wie?	Politieke partijen en statenleden

Totaal aantal uren: 700 uur

3.2 Algemeen

Tot slot zijn er in het werkplan specifiek uren gereserveerd voor elke medewerker om actualiteiten op te volgen of te werken aan deskundigheidsbevordering.

Totaal aantal uren: 180

4. De Natuur en Milieufederaties

4.1 Inleiding

Stichting De Natuur en Milieufederaties is een samenwerkingsverband van de 12 provinciale milieufederaties dat het werk van de afzonderlijke federaties versterkt. (zie <http://www.natuurenmilieufederaties.nl/>)

De samenwerkende 12 milieufederaties zijn een hecht en kleurrijk netwerk. Van Maastricht tot Loppersum, van Den Helder tot Middelburg en van Arnhem tot Zaandam. De Milieufederaties zetten zich in de 12 provincies in als ambassadeurs van natuur, milieu en landschap. Onze missie is om Nederland mooier, gezonder en duurzamer te maken.

4.2 Projecten

Vanuit een landelijk secretariaat onder leiding van een landelijke netwerkdirecteur worden binnen het samenwerkingsverband projecten opgezet en gecoördineerd.

4.3 Financiering

De Nationale Postcode Loterij (NPL) stimuleert het werk van de 12 Provinciale Milieufederaties met een flinke bijdrage. In 2015 is duidelijk geworden dat NPL ook de komende vijf jaar weer het werk van de 12 Milieufederaties blijft ondersteunen.

Elk jaar financiert de NPL de 12 Milieufederaties met een bedrag van ongeveer €2,5 miljoen. Daaruit wordt eerst het centrale secretariaat bekostigd alsook een intern profileringsfonds. Vervolgens krijgen de 4 stedelijke milieucentra een bijdrage. Wat overblijft wordt gedeeld door de 12 federaties. De BMF gaat ervan uit dat deze bijdrage, net als voorgaande jaren, ongeveer € 120.000,- zal zijn. Een klein deel van dit budget zetten we in voor bijeenkomsten en kennisuitwisseling met de andere 11 Natuur- en Milieufederaties. Het overgrote deel kunnen we inzetten als cofinanciering van projecten.

Bijlage 1: Overzicht uren per beleidscluster/thema

Paragraaf	Cluster Natuurlijk Kapitaal	Totaal Uren 2018	Uitsplitsing uren 2018		
			Prov. Budget 2018	TBO budget 2018	Budget v. derden 2018
§ 2.1.2	Natuur, landschap en biodiversiteit <ul style="list-style-type: none"> ☞ Bijdragen aan ruimtelijke kwaliteit ☞ Omgevingswet ☞ Natuur en landschap ☞ Afstemming tussen natuurorganisaties ☞ Advisering van cluster landbouw/voedsel, energie en mobiliteit 	1458	583	875	-
§ 2.1.3	Ruimte en water <ul style="list-style-type: none"> ☞ Beleidsbeïnvloeding ☞ Bijdragen aan waterkwaliteit en – kwantiteit in planvorming en activiteiten ☞ Afstemming tussen waterschappen en andere organisaties met waterbelangen 	810	265	375	170
Paragraaf	Cluster Landbouw en voedsel	Totaal Uren 2018	Uitsplitsing uren 2018		
			Prov. Budget 2018	TBO Budget 2018	Budget v. derden 2018
§ 2.2.2	Druk op het bestaande regime <ul style="list-style-type: none"> ☞ Aanpak intensieve veehouderij 	477	477	-	-
§ 2.2.3	Bevorderen niches <ul style="list-style-type: none"> ☞ Goed Boeren netwerk ☞ Voedselbossen ☞ Bodemburgers ☞ Deelname aan relevante netwerken gericht op transitie 	572	572	-	-
Paragraaf	Cluster Energie	Totaal Uren 2018	Uitsplitsing uren 2018		
			Prov. Budget 2018	TBO Budget 2018	Budget v. derden 2018
§ 2.3.2	Aanjagen energietransitieproces <ul style="list-style-type: none"> ☞ Deelname aan de Brabantse Energie Alliantie ☞ Stimuleren van Lokale Energie Allianties (BEA-REA-LEA) 	350	350	-	-
§ 2.3.3	Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding <ul style="list-style-type: none"> ☞ Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding om de transitie naar een duurzame energievoorziening te versnellen ☞ Ondersteuning lokale duurzame initiatieven 	300	300	-	-

Paragraaf	Cluster Mobiliteit	Totaal Uren 2018	Uitsplitsing uren 2018		
			Prov. Budget 2018	TBO Budget 2018	Budget v. derden 2018
§ 2.4.2	Planvorming infrastructuur en daaraan verwante (ruimtelijke) planvorming <ul style="list-style-type: none"> Participeren in verkenning- en planvormingsprocessen rondom diverse hoofdwegen in Brabant 	250	250	-	-
§ 2.4.3	Luchthavens en vliegverkeer <ul style="list-style-type: none"> Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding rondom luchthavens en luchtverkeer 	70	70	-	-
Paragraaf	Circulaire economie	Totaal Uren 2018	Uitsplitsing uren 2018		
			Prov. Budget 2018	TBO Budget 2018	Budget v. derden 2018
§ 2.5	 Verkenning thema Circulaire Economie en rol van de BMF	150			
Paragraaf	Cluster overstijgende projecten	Totaal Uren 2018	Uitsplitsing uren 2018		
			Prov. Budget 2018	TBO Budget 2018	Budget v. derden 2018
§ 2.6.1	Achterban <ul style="list-style-type: none"> Ondersteuning achterban Contact met de achterban 	250	250	-	-
§ 2.6.2	Gebiedsvisie ontwikkelen <ul style="list-style-type: none"> verkennen ontwikkelingsrichtingen van het gebied en de rol van landbouw en veeteelt daarin 	685	685	-	-
Paragraaf	Cluster Communicatie, politiek, algemeen	Totaal Uren 2018	Uitsplitsing uren 2018		
			Prov. Budget 2018	TBO Budget 2018	Budget v. derden 2018
§ 3.1	Communicatie en politiek <ul style="list-style-type: none"> Zichtbaar maken waar de BMF voor staat en wat zij doet Ondersteunen huidige achterban en werven nieuwe achterban Werven fondsen Onderhouden politieke contacten 	700	700	-	-
§ 3.2	Algemeen <ul style="list-style-type: none"> Actualiteiten Deskundigheidsbevordering 	180	180	-	-

* Gefinancierd uit eenmalig vrijvallende middelen

Werkplan 2018

De geplande inzet van de BMF voor 2018 verhoudt zich als volgt met de gereserveerde reguliere provinciale subsidie:

Omschrijving	Aantal uur	Uurtarief	Totaal
Totaal aantal uren provinciaal budget	4682	€ 95	€ 444.790
Geplande subsidie provincie			€ 444.699
Verschil			€ - 91

Bijlage 2: Vergelijking uren werkplan 2018 ten opzichte van werkplan 2017

Vergelijk op activiteiten niveau

Cluster Natuurlijk Kapitaal	Uren 2017	Cluster Natuurlijk Kapitaal	Uren 2018
Natuur, landschap en biodiversiteit <ul style="list-style-type: none"> Bijdragen aan ruimtelijke kwaliteit Omgevingswet Natuur en landschap Afstemming tussen natuurorganisaties Advisering van cluster landbouw/voedsel, energie en mobiliteit 	1350	Natuur, landschap en biodiversiteit <ul style="list-style-type: none"> Bijdragen aan ruimtelijke kwaliteit Omgevingswet Natuur en landschap Afstemming tussen natuurorganisaties Advisering van cluster landbouw/voedsel, energie en mobiliteit 	1458
Ruimte en water <ul style="list-style-type: none"> Beleidsbeïnvloeding Bijdragen aan waterkwaliteit en –kwantiteit in planvorming en activiteiten Afstemming tussen waterschappen en andere organisaties met waterbelangen 	955	Ruimte en water <ul style="list-style-type: none"> Beleidsbeïnvloeding Bijdragen aan waterkwaliteit en –kwantiteit in planvorming en activiteiten Afstemming tussen waterschappen en andere organisaties met waterbelangen 	810

Cluster Landbouw en voedsel	Uren 2017	Cluster Landbouw en voedsel	Uren 2018
Netwerk Goed Boeren <ul style="list-style-type: none"> De beweging voor een nieuwe duurzame landbouw aanjagen 	240	Bevorderen niches <ul style="list-style-type: none"> Goed Boerennetwerk Voedselbossen Bodemburgers Deelname aan relevante netwerken gericht op transitie 	572
Agro-ecologie <ul style="list-style-type: none"> Stimuleren van agro-ecologische vormen van landbouw 	240		
Bodem <ul style="list-style-type: none"> Onder de aandacht brengen van de bodem en maatschappelijke zorgplicht voor de bodem 	180		
Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding <ul style="list-style-type: none"> Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding om de transitie naar een duurzame landbouw te versnellen 	150	Druk op het bestaande regime <ul style="list-style-type: none"> Aanpak intensieve veehouderij 	477
Verduurzaming van de Brabantse voedselketen <ul style="list-style-type: none"> Uitbouwen van samenwerkingsvormen Informatieuitwisseling en beeldvorming rondom verduurzaming van de voedselvoorziening en landbouw in Brabant Beleidsbeïnvloeding en belangenbehartiging	200		

Werkplan 2018

Cluster Energie	Uren 2017
<p>Aanjagen energietransitieproces</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Deelname aan de Brabantse Energie Alliantie ☞ Informatie uitwisseling en beeldvorming rondom verduurzaming van de Brabantse Energiehuishouding 	225
<p>Energie besparing en –opwek</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Zonneboeren: slimme combinaties zoeken van zon-PV, agrarische activiteit en burgerparticipatie ☞ Brabantse burgers op gang helpen met bespaarmaatregelen aan woningen 	160
<p>Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding om de transitie naar een duurzame energievoorziening te versnellen ☞ Ondersteuning lokale duurzame initiatieven 	250

Cluster Energie	Uren 2018
<p>Aanjagen energietransitieproces</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Deelname aan de Brabantse Energie Alliantie ☞ Stimuleren van Lokale Energie Allianties (BEA-REA-LEA) 	350
<p>Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding om de transitie naar een duurzame energievoorziening te versnellen ☞ Ondersteuning lokale duurzame initiatieven 	300

Cluster Mobiliteit	Uren 2017
<p>Planvorming infrastructuur en daar aan verwante (ruimtelijke) planvorming</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Participeren in verkennings- en planvormingsprocessen rondom diverse hoofdwegen in Brabant 	255
<p>Verduurzaming mobiliteit (Daily Urban System)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Informatie uitwisseling en beeldvorming rondom duurzame mobiliteit in Brabant 	75
<p>Luchthavens en vliegverkeer</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding rondom luchthavens en luchtverkeer 	70

Cluster Mobiliteit	Uren 2018
<p>Planvorming infrastructuur en daaraan verwante (ruimtelijke) planvorming</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Participeren in verkennings- en planvormingsprocessen rondom diverse hoofdwegen in Brabant 	250
<p>Luchthavens en vliegverkeer</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding rondom luchthavens en luchtverkeer 	70

Circulaire Economie	Uren 2017

Circulaire Economie	Uren 2018
<ul style="list-style-type: none"> ☞ Verkenning thema Circulaire Economie en rol van de BMF 	150

Clusteroverstijgende programma's	Uren 2017
Achterban <ul style="list-style-type: none"> Ondersteuning achterban Contact met de achterban 	240
Clusteroverstijgend project <ul style="list-style-type: none"> Uitwerken clusteroverstijgend project m.b.t. tot het ontwikkelen en aanjagen van brede regionale ontwikkelingsstrategieën. 	200
BMF Meet-ups <ul style="list-style-type: none"> Podium voor actuele duurzaamheid en transitie discussies starten 	120

Clusteroverstijgende programma's	Uren 2018
Achterban <ul style="list-style-type: none"> Ondersteuning achterban Contact met de achterban 	250
Gebiedsvisie ontwikkelen <ul style="list-style-type: none"> verkennen ontwikkelingsrichtingen van het gebied en de rol van landbouw en veeteelt daarin 	685

Cluster Communicatie, politiek, algemeen	Uren 2017
Communicatie en politiek <ul style="list-style-type: none"> Zichtbaar maken waar de BMF voor staat en wat zij doet Ondersteunen huidige achterban en werven nieuwe achterban Werven fondsen Onderhouden politieke contacten 	700
Algemeen <ul style="list-style-type: none"> Coördinatie Actualiteiten Deskundigheidsbevordering 	580

Cluster Communicatie, politiek, algemeen	Uren 2018
Communicatie en politiek <ul style="list-style-type: none"> Zichtbaar maken waar de BMF voor staat en wat zij doet Ondersteunen huidige achterban en werven nieuwe achterban Werven fondsen Onderhouden politieke contacten 	700
Algemeen <ul style="list-style-type: none"> Actualiteiten Deskundigheidsbevordering 	180

Vergelijk op clusterniveau

Cluster	Total aantal uren 2018	Totaal aantal uren 2017
Cluster Natuurlijk Kapitaal	2268	2305
Cluster Landbouw en Voedsel	1049	1010
Cluster Energie	650	635
Cluster Mobiliteit	320	400
Circulaire Economie	0	150
Cluster overstijgende projecten	935	560
Cluster communicatie, politiek, algemeen	880	1280

Bijlage 3: Matrix overzicht speerpunten per beleidscluster/thema

XX = zwaartepunt   X = sterk van belang   x = van belang

Paragraaf	Cluster Natuurlijk Kapitaal	Biodiversiteit	Kringlopen	Klimaat	Achterban
§ 2.1.2	Natuur, landschap en biodiversiteit	XX			X
§ 2.1.3	Ruimte en water	XX	X	X	x
Paragraaf	Cluster Landbouw en voedsel	Biodiversiteit	Kringlopen	Klimaat	Achterban
§ 2.2.2	Druk op het bestaande regime	X	X	X	XX
§ 2.2.3	Bevorderen niches	X	XX		X
Paragraaf	Cluster Energie	Biodiversiteit	Kringlopen	Klimaat	Achterban
§ 2.3.2	Aanjagen energietransitieproces	x		XX	X
§ 2.3.3	Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding	x		X	XX
Paragraaf	Cluster Mobiliteit	Biodiversiteit	Kringlopen	Klimaat	Achterban
§ 2.4.2	Planvorming infrastructuur en daar aan verwante (ruimtelijke) planvorming	X		X	XX
§ 2.4.3	Luchthavens en vliegverkeer			X	XX
Paragraaf	Circulaire Economie	Biodiversiteit	Kringlopen	Klimaat	Achterban
§ 2.5	Verkenning	X	X	X	x
Paragraaf	Cluster overstijgende projecten				
§ 2.6.1	Achterban	X	X	X	XX
§ 2.6.2	Gebiedsvisie ontwikkelen	X	X	X	X
Paragraaf	Cluster Communicatie, politiek, algemeen				
§ 3.1	Communicatie en politiek	X	X	X	XX
§ 3.2	Algemeen	X	X	X	X

Bijlage 4: Aansluiting bij doelen en ambities provincie Noord-Brabant

Paragraaf	Cluster Natuurlijk Kapitaal	Aansluiting Provinciaal beleid
§ 2.1.2	<p>Natuur, landschap en biodiversiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Bijdragen aan ruimtelijke kwaliteit ☞ Omgevingswet ☞ Natuur en landschap ☞ Afstemming tussen natuurorganisaties ☞ Advisering van cluster landbouw/voedsel, energie en mobiliteit 	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Omgevingsvisie <ul style="list-style-type: none"> De inhoudelijke inbreng van de BMF, focus onder andere op: <ul style="list-style-type: none"> • Behoud en bescherming van natuur en landschap, cultuurhistorische waarden. • Behoud en versterking Ruimtelijke kwaliteit. • Duurzame Veehouderij in relatie tot omgeving. Deze inbreng wordt geleverd door: <ul style="list-style-type: none"> • Input op bijeenkomsten, workshops, op documenten. • Door kennisdelen, adviseren en ondersteunen achterban middels informatiebijeenkomsten e.d. ☞ Verordening Ruimte <ul style="list-style-type: none"> • Beoordelen van de beleidswijzigingen en begrenzingen met het oog op natuur en landschap, cultuurhistorische waarden, ruimtelijke kwaliteit, drinkwater, water, veehouderij en energie. • Meedenken over lokale visies, plannen, vergunningen en beoordelen op de provinciale belangen, n het bijzonder op Natuur Netwerk Brabant, cultuur en landschap, water, veehouderijbeleid via overleg en reacties. • Jurisprudentie verkrijgen door met de achterban concrete casus aan te pakken. • Afstemmen met achterban over ruimtelijke onderwerpen van provinciaal belang die moeten worden aangekaart. • Bevorderen van een goed VAB- en intrekingsbeleid van veehouderijvergunningen door dit beleid onder de aandacht brengen bij gemeenten (art. 6 en 7 VR). ☞ Provinciale Milieuverordening <ul style="list-style-type: none"> • Toetsen gemeentelijke plannen, projecten en vergunningen op PMV, o.a. stiltebeleid en drinkwater beschermingsgebieden. ☞ Wet Natuurbeheer: <ul style="list-style-type: none"> In relatie tot veehouderij meedenken over kansrijke procedures (o.a. prejudiciële vragen PAS) <ul style="list-style-type: none"> • Adviseren en ondersteunen van achterban als het gaat om plannen en projecten die natuur en landschap schaden; • Beoordelen vergunningen in samenwerking met achterban. ☞ Natuur Netwerk Noord-Brabant <ul style="list-style-type: none"> • Inbreng van het belang van natuur en landschap namens terreinbeherende organisaties en derden door deelname aan ambtelijke en bestuurlijke werkgroepen. • Advisering bij een aantal projecten vanuit zowel realisatie natuurnetwerk, als realisatie leefgebieden/soorten, o.a. Peelvenen, Delta (omgeving 's-Hertogenbosch), Groene Woud, Kempen, Brabantse Wal en bij een aantal waterschaptrajecten, o.a. wijstherstel en herinrichting van beken, grensoverschrijdende waterkwaliteit. ☞ Soortenbeleid <ul style="list-style-type: none"> • Leefgebieden benadering inbrengen in gebiedsprocessen en plannen van natuurbeheerders en gemeenten.

		<ul style="list-style-type: none"> • Deelname aan de provinciale werkgroep biodiversiteit en leefgebieden. • Adviseren lokale groepen. 👉 Programma Landschapsbeheer <ul style="list-style-type: none"> • Inbreng van kansen voor landschapsversterking in provinciale werkgroep landschapsbeheer. • Uitdragen kansen versterking landschap naar lagere overheden en lokale groepen. Fauna beheerplan <ul style="list-style-type: none"> • Plaatsvervangend lid Faunabeheereenheid. • Adviseren lokale groepen. 👉 Natura 2000 Beheerplannen <ul style="list-style-type: none"> • Betrokken bij opstellen beheerplannen zoals Brabantse Wal en grote wateren. • Aanleveren kennis en ervaringen vanuit reeds vastgestelde plannen. • Beoordelen ontwikkelingen in de omgeving van Natura 2000 gebieden gelet op instandhoudingsdoelen van zowel gebieden als soorten. 👉 Programmatische Aanpak Stikstof <ul style="list-style-type: none"> • Beoordelen aanvragen vergunningen samen met achterban. • Volgen en bijdragen aan provinciaal beleid voor de PAS. • Informeren achterban.
<p>§ 2.1.3</p>	<p>Ruimte en water</p> <ul style="list-style-type: none"> 👉 Beleidsbeïnvloeding 👉 Bijdragen aan waterkwaliteit en – kwantiteit in planvorming en activiteiten 👉 Afstemming tussen waterschappen en andere organisaties met waterbelangen 	<ul style="list-style-type: none"> 👉 Omgevingsvisie <p>De inhoudelijke inbreng van de BMF, focus onder andere op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Water/ondergrond als sturend principe voor de inrichting van de ruimte. • Hoe richten we Brabant Klimaatbestendig in. • Ruimtelijke bescherming strategische grondwatervoorraden. <p>Deze inbreng wordt geleverd door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Input op bijeenkomsten, workshops, op documenten. • Door kennisdelen, adviseren en ondersteunen achterban middels informatiebijeenkomsten e.d. 👉 Waterbeschikbaarheid <ul style="list-style-type: none"> • Bijdragen aan het borgen van voldoende waterbeschikbaarheid voor natuur. • Bijdragen aan het creëren van bewustzijn bij de burger van de ‘luxe van schoon zoet water;’ en zijn/haar rol in behoud en bescherming daarvan. • Bijdragen aan duurzame beschikbaarheid van voldoende zoetwater voor publieke doeleinden (met name drinkwater). 👉 Provinciaal Milieu- en Waterplan <ul style="list-style-type: none"> • Uitdragen van het belang van een vitale bodem onder onze achterban, bij gemeenten, waterschappen en andere relevante organisaties. • Organiseren van cursussen (met Brabant Water) m.b.t. chemievrij tuinieren. • Bijdragen aan burgerbewustzijn op het gebied van waterkwaliteit en – kwantiteit i.r.t. natuur, biodiversiteit, zuinig watergebruik (door consumenten) en eigen handelen (bijvoorbeeld gevolgen van gebruik van bestrijdingsmiddelen in eigen tuin) door middel van communicatie in nieuwsbrieven, op bijeenkomsten et cetera.

		<ul style="list-style-type: none"> • Bijdragen aan burgerbewustzijn rondom klimaatadaptatie door middel van communicatie in nieuwsbrieven/bijeenkomsten en door concrete adviezen aan achterban/supporters. • Uitdragen van het belang van en stimuleren van actieve burgerparticipatie in kwesties rondom verduurzaming van de leefomgeving d.m.v. ondersteuning met kennis, bijeenkomsten, nieuwsbrief. • Meedenken over en actief participeren in uitvoeringsagenda's onder PMWP, waaronder Vitale Bodem en activiteiten rondom KRW. • Meedenken in beleid rondom verdrogingsbestrijding natuur. • Meedenken in ontwikkelen van strategisch grondwaterbeleid en terreinbeheerders en achterban proberen hierin mee te nemen. <p>👉 Kader Richtlijn Water</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bijdragen aan burgerbewustzijn rondom belang van 'schoon water' via communicatie (nieuwsbrief, bijeenkomsten, ondersteunen achterban bij concrete vragen op dit terrein). • Meedenken en doen in traject rondom delta-aanpak Zoet Water. • Via eigen netwerk (o.a. Water natuurlijk, IVN, aangesloten groepen) waterkwaliteitsissues ook agenderen bij waterschappen. <p>👉 Deltaplan Hoge Zandgronden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Actief provinciale subsidiemogelijkheid DHZ blijven promoten onder achterban. • In samenwerking met terreinbeheerders zoeken naar mogelijkheden om natuur actieve positie te geven in vasthouden/bergen van water. <p>👉 Strategisch Grondwaterbeleid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zie onder Provinciaal Milieu- en Waterplan (hierboven). • Bevorderen burgerbewustzijn rondom de 'luxe van schoon kraanwater'; agenderen van noodzaak zuinig watergebruik bij burgers om die reden. <p>👉 Verdrogingsbestrijding</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zie onder Provinciaal Milieu- en Waterplan (hierboven). • Regelmatig verdroging ook agenderen bij waterschappen, zowel ambtelijk als politiek. <p>👉 Klimaatadaptatie</p> <p>Zie onder Provinciaal Milieu- en Waterplan (hierboven) omgevingsvisie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opzetten cursus 'klimaatbestendig tuinieren'.
--	--	--

Paragraaf	Cluster Landbouw en voedsel	Aansluiting Provinciaal beleid
§ 2.2.2	Druk op het bestaande regime Aanpak intensieve veehouderij	 Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood De BMF draagt bij aan de volgende onderdelen: <ul style="list-style-type: none"> • Overlast aanpakken: we hebben een meldpunt overlast, hebben contact met lokale achterbangroepen die overlast ervaren, en blijven dit aankaarten via onder andere politieke lobby en externe communicatie. • Gezondheid en veehouderij: organiseren van een conferentie in het Europees Parlement naar aanleiding van ons rapport hierover. • Circulair: participatie in de Kringlooptoets en belangenbehartiging op het mestdossier. • Verbinden en aanjagen: samenwerking met FoodUp!, onder andere Menu van Morgen en cursussen 'voedselbossen' en 'compostering' en 'varkens in het bos'. • Ondersteuning van het Goed Boeren netwerk, een netwerk van koplopers in de verduurzaming van de veehouderij. Natuur Netwerk Noord-Brabant <ul style="list-style-type: none"> • Invulling geven aan de ondernemende EHS door het ondersteunen van voedselbossen en het voedselbosnetwerk. • Stimuleren van duurzame pachtvoorwaarden via het Goed Boeren netwerk. Programma Vitale Bodem <ul style="list-style-type: none"> • Deelname aan het bodemnetwerk van de provincie. Uitvoeringsprogramma Interbestuurlijk Toezicht 2017/BZV en voorbereiding Omgevingswet <ul style="list-style-type: none"> • Voeren van juridische procedures m.b.t. vergunningverlening en handhaving bij gemeenten. • In kaart brengen van top 10 meest gebruikte mazen in de wet. • Handhavingsissues in kaart brengen en onder de aandacht brengen. Provinciaal Milieu- en Waterplan/Omgevingsvisie/BrUG/recreatie <ul style="list-style-type: none"> • Promotie van het kleinschalig agrarisch landschap.
§ 2.2.3	Bevorderen niches Goed Boerenetwerk Voedselbossen Bodemburgers Deelname aan relevante netwerken gericht op transitie	

Paragraaf	Cluster Energie	Aansluiting Provinciaal beleid
§ 2.3.2	<p>Aanjagen energietransitieproces</p> <ul style="list-style-type: none"> Deelname aan de Brabantse Energie Alliantie Stimuleren van Lokale Energie Allianties (BEA-REA-LEA) 	<p> Energie Uitvoeringsagenda</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanjagen en faciliteren van de Brabantse Energie Alliantie, met als doel versnellen van uitrol en het faciliteren van samenwerken in Brabant. • Input leveren en participeren in relevante BEA actietafels en activiteiten van regionale energie strategieën op gebied van onder andere gasvrije wijken ten behoeve van versnelling van de uitrol. • Bevorderen van energieke landschappen in balans met natuur en landschap. • Bevorderen van draagvlak in de samenleving door ondersteuning van lokale duurzame energie initiatieven.
§ 2.3.3	<p>Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding</p> <ul style="list-style-type: none"> Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding om de transitie naar een duurzame energievoorziening te versnellen Ondersteuning lokale duurzame initiatieven 	

Paragraaf	Cluster Mobiliteit	Aansluiting Provinciaal beleid
§ 2.4.2	<p>Planvorming infrastructuur en daaraan verwante (ruimtelijke) planvorming</p> <ul style="list-style-type: none"> Participeren in verkennings- en planvormingsprocessen rondom diverse hoofdwegen in Brabant 	<p> Bestuursakkoord Noord-Brabant 2015-2019 en Verordening Ruimte</p> <p>De inhoudelijke inbreng van de BMF, focus onder andere op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bijdragen aan integreren van diverse doelstellingen op gebied van kwaliteit leefomgeving, gezondheid, kwaliteit natuur en landschap en biodiversiteit. • Bijdragen aan het maatschappelijk draagvlak en accentueren van mogelijkheden voor verduurzaming/toekomstbestendig maken van bereikbaarheid, leefmilieu en natuurlijke kapitalen. <p>Deze inbreng wordt geleverd door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij te dragen aan tijdige betrokkenheid en/of participatie van maatschappelijke organisaties en burgers in (integrale) ruimtelijke verkenningen, planvorming, planuitwerking, living labs/innovatie door rijk, provincie, gemeenten, zoals N279, A58 (InnovA58), A59 (GOL), N69 (Grenscorridor N69), N261/PHS.
§ 2.4.3	<p>Luchthavens en vliegverkeer</p> <ul style="list-style-type: none"> Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding rondom luchthavens en luchtverkeer 	

Paragraaf	Cluster overstijgende projecten	Aansluiting Provinciaal beleid
§ 2.5.1	Achterban Ondersteuning achterban Contact met de achterban	 Advisering en ondersteuning lokale groepen en burgers bij zienswijzen op plannen en projecten op aspecten van provinciale regelgeving, zoals de Verordening Ruimte, de Provinciale Milieu Verordening en de Verordening Natuurbescherming.
§ 2.5.2	Gebiedsvisie ontwikkelen verkennen ontwikkelingsrichtingen van het gebied en de rol van landbouw en veeteelt daarin	 Provinciaal Milieu- en Waterplan/Omgevingsvisie/BrUG/recreatie <ul style="list-style-type: none"> · Promotie van het kleinschalig agrarisch landschap. Provinciaal Milieu- en Waterplan <ul style="list-style-type: none"> · Klimaatadaptatie.

Paragraaf	Cluster Communicatie, politiek, algemeen	Aansluiting Provinciaal beleid
§ 2.6.1	Communicatie en politiek Zichtbaar maken waar de BMF voor staat en wat zij doet Ondersteunen huidige achterban en werven nieuwe achterban Werven fondsen Onderhouden politieke contacten	
§ 2.6.2	Algemeen Actualiteiten Deskundigheidsbevordering	

Bijlage 5: Begroting 2018

dd 21 september 2017

**Begroting 2018
Stichting Brabantse
Milieufederatie
te Tilburg**

Staat van Baten en Lasten over 2018

Omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2017	Realisatie 2016
BATEN			
Baten uit fondsenwerving	€ 9.500	€ 9.500	€ 11.938
Aandeel in acties van derden	138.000	128.000	154.325
Subsidies overheden en anderen	677.699	658.710	737.554
Overige projectbijdragen	129.335	138.195	136.506
Overige baten	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>10.919</u>
Totale baten	€ <u>954.534</u>	€ <u>934.405</u>	€ <u>1.051.242</u>
LASTEN			
Besteed aan doelstellingen			
Speerpunt Biodiversiteit	€ 223.860	€ 275.387	€ 418.280
Speerpunt Klimaat	202.610	174.412	247.823
Speerpunt Nutriëntenkringloop	148.035	126.839	71.893
Speerpunt Achterban	<u>378.881</u>	<u>356.057</u>	<u>295.848</u>
Totaal	€ 953.385	€ 932.695	€ 1.033.844
Kosten eigen fondsenwerving	€ 1.149	€ 1.151	€ 2.533
% van baten eigen fondsenwerving	12%	12%	21%
Kosten Beheer & Administratie	€ <u>0</u>	€ <u>0</u>	€ <u>0</u>
Totale lasten	€ <u>954.534</u>	€ <u>933.846</u>	€ <u>1.036.377</u>
Resultaat	€ <u>0</u>	€ <u>559</u>	€ <u>14.865</u>
Resultaatbestemming:			
Continuïteitsreserve	€ 0	€ 0	€ 17.928
Bestemmingsreserves	0	559	-5.720
Bestemmingsfondsen	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2.657</u>
	€ <u>0</u>	€ <u>559</u>	€ <u>14.865</u>

Toelichting op de Staat van Baten en lasten over 2018

Kostenverdeelstaat
Verdeling kosten naar bestemming.

	Totaal	Speerpunten					Achterban	Fondsen- werving	controle	basis verdeling
		Beheer & Administratie	Biodiversiteit	Klimaat	Nutriënten- kringloop					
Inzet uren	13.708	3.660 26,70%	2.487 18,14%	2.224 16,22%	1.601 11,68%	3.717 27,11%	20 0,15%	0 projecten 100%		
Personeelskosten	750.000	200.236	136.059	121.670	87.583	203.357	1.094	0 urenbesteding		
Huisvestingskosten	31.000	8.276	5.624	5.029	3.620	8.405	45	0 urenbesteding		
PR Materiaal/Website/computermaterialen	6.500	1.735	1.179	1.054	759	1.762	9	0 urenbesteding		
Overige bureaunkosten	43.000	43.000	0	0	0	0	0	0 Beheer & Adm		
Organisatiekosten	61.250	61.250	0	0	0	0	0	0 Beheer & Adm		
Afschrijvingskosten	4.250	4.250	0	0	0	0	0	0 Beheer & Adm		
Financieringskosten	750	750	0	0	0	0	0	0 Beheer & Adm		
Overige kosten	5.000	5.000	0	0	0	0	0	0 Beheer & Adm		
Tussentelling kosten	901.750	324.498	142.862	127.753	91.962	213.525	1.149			
		-324.498	80.469	71.959	51.799	120.271	0	0 verhouding speerpunten		
Directe projectkosten	52.784	0	446	1.750	600	49.988	0	0 projecten		
Totaal	954.534	0	223.778	201.462	144.361	383.784	1.149			
Directe uren	10.048		2.487	2.224	1.601	3.717	20			
Uurtarief	95,00		89,99	90,60	90,18	103,26	57,45			

Toelichting op de Staat van Baten en lasten over 2018

Omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2017	Realisatie 2016
<u>BATEN</u>			
Baten uit fondsenwerving			
Contributies	€ 5.000 €	5.000 €	3.760
Donaties	4.500	4.500	8.178
Overige baten uit fondsenwerving	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
	€ <u>9.500 €</u>	€ <u>9.500 €</u>	<u>11.938</u>
Baten uit acties derden			
<u>Stichting De Natuur en Milieufederaties</u>			
Vrij besteedbare gelden	€ 118.000 €	118.000 €	118.000
Projectbijdragen	<u>20.000</u>	<u>10.000</u>	<u>36.325</u>
Totaal	€ <u>138.000 €</u>	€ <u>128.000 €</u>	<u>154.325</u>
Subsidies overheden			
Reguliere Subsidie Provincie	€ 444.699 €	444.699 €	444.699
Subsidies overige projecten Provincie	148.000	87.406	254.339
Subsidies projecten overige overheden	<u>85.000</u>	<u>126.605</u>	<u>38.516</u>
Totaal	€ <u>677.699 €</u>	€ <u>658.710 €</u>	<u>737.554</u>
Overige projectbijdragen			
Bijdrage TBO's	€ 69.335 €	69.335 €	69.335
Overige projectbijdragen	<u>60.000</u>	<u>68.860</u>	<u>67.171</u>
Totaal	€ <u>129.335 €</u>	€ <u>138.195 €</u>	<u>136.506</u>
Overige baten en lasten.			
Overige opbrengsten	€ 0 €	0 €	5.282
Baten voorgaand jaar	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>5.637</u>
Totaal	€ <u>0 €</u>	€ <u>0 €</u>	<u>10.919</u>
	954.534	934.405	1.051.242

Omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2017	Realisatie 2016
<u>LASTEN</u>			
Personeelskosten			
Salariskosten	€ 504.000 €	517.000 €	504.539
Sociale lasten	101.000	100.200	90.252
Pensioenpremies	43.000	44.000	48.420
Ontvangen ziekengelden	0	0	-2.201
Ontvangen loonkostensubsidies	0	-3.000	-6.363
Eindejaarsuitkering	21.000	21.000	17.658
Reiskosten	24.000	24.000	24.496
Vergoeding telewerken	1.000	1.000	813
Deskundigheidsbevordering	10.000	10.000	9.382
Ziekteverzekering	17.000	17.000	17.741
Arbodienst	2.000	2.000	384
Inhuur personeel/stagevergoedingen	5.000	6.000	6.765
Werving personeel	2.000	2.000	1.739
Vrijwilligersvergoedingen	10.000	10.000	9.400
Overige personeelskosten	10.000	10.000	9.681
Totaal	€ <u>750.000 €</u>	<u>761.200 €</u>	<u>732.706</u>
Huisvestingskosten			
Huur	€ 18.000 €	18.000 €	17.409
Energiekosten	6.000	6.000	4.933
Schoonmaakkosten	4.500	4.500	5.603
Overige huisvestingskosten	2.500	2.500	1.596
Totaal	€ <u>31.000 €</u>	<u>31.000 €</u>	<u>29.541</u>
Bureaunkosten			
Telefoonkosten	€ 7.000 €	7.000 €	6.236
PR-materiaal/website	5.000	10.000	230
Acquisiekosten	5.000	0	0
Kopieer- en drukwerkkosten	4.000	4.000	2.770
Kantoorbenodigdheden en porti	2.000	2.000	1.898
Documentatie en vakliteratuur	1.000	1.000	1.340
Computermaterialen en onderhoud	2.500	2.500	1.134
Ondersteuning netwerkbeheer	10.000	10.000	10.682
Representatiekosten	3.000	4.000	2.029
Contributies en bijdragen	3.500	4.500	3.567
Software	4.500	4.500	3.257
BMF Klimaat Neutraal	2.000	600	114
Totaal	€ <u>49.500 €</u>	<u>50.100 €</u>	<u>33.257</u>

Omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2017	Realisatie 2016
Organisatiekosten			
Administratiekosten	€ 15.000 €	15.000 €	14.556
Accountantskosten	7.000	6.000	6.693
Kosten CBF-keurmerk	2.500	1.500	265
Burgerinitiatief/activiteitenfonds	3.000	3.000	0
Kosten Raad van Toezicht	750	750	467
Vergaderkosten	4.000	4.000	4.171
Juridische kosten en leges	12.000	12.000	7.343
Correctie aftrekbare voorbelasting	16.000	16.000	14.648
Zakelijke verzekeringen	1.000	750	523
Totaal	€ <u>61.250 €</u>	<u>59.000 €</u>	<u>48.666</u>
Afschrijvingskosten			
Afschrijvingskosten inventaris	€ 1.750 €	2.000 €	1.822
Afschrijvingskosten automatisering	<u>2.500</u>	<u>3.000</u>	<u>7.140</u>
Totaal	€ <u>4.250 €</u>	<u>5.000 €</u>	<u>8.962</u>
Financieringskosten			
Betalingsverschillen	€ 0 €	0 €	0
Bankkosten	<u>750</u>	<u>750</u>	<u>298</u>
Totaal	€ <u>750 €</u>	<u>750 €</u>	<u>298</u>
Directe projectkosten	52.784	21.796	182.096
Overige kosten			
Lasten voorgaand jaar	€ <u>5.000 €</u>	<u>5.000 €</u>	<u>854</u>
Totaal kosten	€ <u>954.534 €</u>	<u>933.846 €</u>	<u>1.036.380</u>
Totaal baten	954.534	934.405	1.051.242
Saldo	0	559	14.862

Bijlage 6: Organisatie BMF

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit:

- 👉 de heer R. Lodewijks, voorzitter
- 👉 de heer E. Thoolen, taakgebied financiën, back-up voor de voorzitter;
- 👉 de heer H. Teusink, taakgebied personeelsmanagement;
- 👉 de heer K. Gort, taakgebied nieuwe achterban.
- 👉 De heer J. Melis, taakgebied fundraising

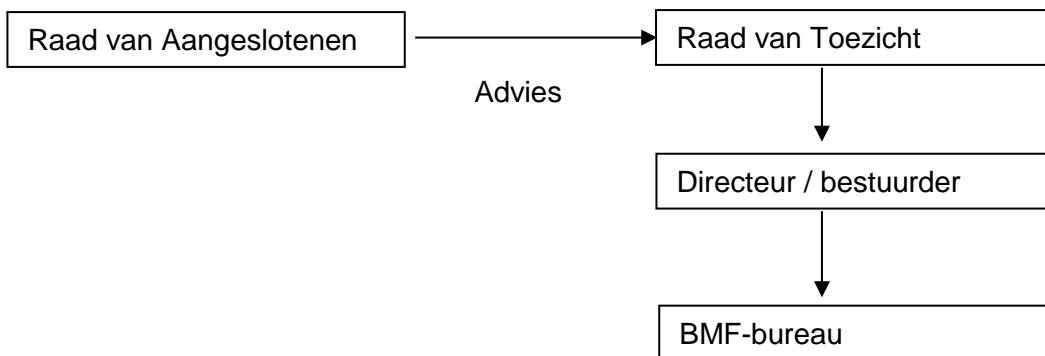
De directeur / bestuurder is de heer O.S. Akinci.

Raad van Aangeslotenen

De Raad van Aangeslotenen bestaat uit:

- 👉 de heer T. Bouwman, voorzitter
- 👉 de heer A. van Dort
- 👉 de heer M. Aalders

Schema 1: sturingsmodel BMF

Interne organisatie BMF-bureau

Schema 2: organigram BMF

